

...on ka saaklased mänginud ukrainlastega saatustlikku mängu. Pärast esimest maailmasõda

saare kaalu asjaolu, et vene bolševikud neid propagandistlikult ära kasutavad.

põllumajanduses olevat hirmu tähtis. Aedvilja toodang olevat nüüd tõusnud seljakordsaks.

"Baltise" nimi oli enne baltimaa-suurpõgenemist lääne omistatud

Moskva atakk repatriantide vastu Baltimaalt

Mo. «va „Pravda“ avaldas 22. märtsil ja tuntud bolševike retsepti kohaselt „kirju“ ja „suulisi seletusi“ Lceedust, Meemelmiaal elavalt rahvus-sakslastelt, kes kaebavad selle üle, et neid „lülitatakse“ rahasaadetistega Saksa Liiduvarbalt. Pealkirja all „Itavanshildid filantroopide maskis“ kirjutab üks sovjetide advokaat, et Liiduvarbalt saatkond Moskvast püüdvat kontakte võtta Meemelmiaal elanikega, koguda nõukogude kodanike kohta isikulist andmeid ja saadab nendele raha. Saatkonna kõrval saatvat meemelmiaalastele raha veel Schleswig-Holsteini osariigi pank Kiilis. Veel kaebab „Pravda“, et sakslased tarvitavad lõika veel linnade nimedena nimesid, mis Leedu maakaardilt ammu juba väljaradeeritud.

Uht leedu hanedesovhoosi karjanaist lastakse lehele seletada: „Mulle on püütud auku pähe rääkida, et ma rändaksin välja Lääne-Saksamaale ning seal lubati mulle paradiisi maa peal. Ma põlgan aga neid, kes mind hüvitustega tahavad äraameelitada. Jätaku need heledakäelised härrased meid rahule ja hoolitsugu nad oma maa töötute ja ulualustute eest.“

Kõik need, kes aktsiooni korras on pandud „Pravdas“ kirjutama või „kõnelema“, on rahvus-sakslased, kes on alla kirjutanud palvele, et neid kui Saksa kodanikke Lääne-Saksamaale repatrieeritakse. Mitmed on kirjutanud oma sugulastele ja sõpradele Saksamaale, et neil puudub vaesuse tõttu võimalus nii pikka reisi ette võtta. Neile on sugulased-sõbrad saatnud raha, mida vene riigipank alati ja hea meelega on vastu võtnud ning halva kursiga markade eest rublasid välja maksnud.

Tundub, et venelased on alustanud suuremat aktsiooni, et kõiki neid, kes taotlevad repatrieerimist Saksamaale, ära hirmutada ja „nõukogude kodanikena“ sinna jätta, kus nad on.

Nõukogude ajakirjanduses (eriti provintsihõlmetes) on juba aastate kestel ilmunud „kirju“, kus hukka mõistetakse pakkide saatmine ja vastuvõtmine läänest. Viimane selline aktsioon oli lavastatud juutide paasapühadeks: sadades „kirjades“ on juudid „haavunud“ ja „hirmus vihased“, et neile saadetakse läänest „provokatiivset viisil“ pakke hapnemata leivaga.

Olgu märgitud, et juba aastate eest pandi Venemaal keeld hapnemata riisuaal-leiva valmistamisele. Üldine ja huppuudus on viinud nii kaugele, et juudid ei saa enam endavarustamise korrasli oma suuri põhi väärrikal tähistada, kuna puudub matse (heebrea: mazzoth).

Aastal 1958 saavutas Saksa Liiduvarbalt kantser dr. Adenauer Hrusheviiga Moskvast repatrieerimise-kokkuleppe: N. Liit pidi selle kokkuleppe põhjal lubama repatrieerida kõikidel neil Saksa kodanikel, kes 21. juunil a. 1941, s. o. Saksa-Vene sõja puhkemise päeval omasid saksa kodakondsuse ja kes hiljem ühel-teisel viisil või põh-

jusel sattunud N. Liitu. Seega harras see kokkulepe ka kõiki neid baltimaa-lasi, kes asunud ümber aastatel 1939, 1940 või 1941 ja kes enne sõja puhkemist olid saanud saksa kodakondsuse. Kõik 1939—40 a. ümberasujad olid vabustatud Eesti, Läti või Leedu kodakondsustest „nende saksa kodakondsusse ülemineku puhul“. Aastal 1941 nn. Jürelümberasumiseiga Saksamaale liinud vabastati juba nõukogude kodakondsusest. Seda viimast akti ei ta-ha N. Liit enam tunnustada ja püüab sellest Molotov-Ribbentropi kokkulepe-st sel teel kõrvale hiilida, et ta su-rub tema haardesse sattunud saksa kodanikele peale astuda „vabatahtlikult“ jälle sovjetlase kodakondsusse „tagasi“. Sellist pressimist on mitmed-kümmed Eesti pärinevad läbi teinud ja karistuseks selle eest, et nad „va-batahtlikult“ allkirja ei andnud, tõe-kohtadelt vallandatud ja töösaamiselt välja lülitatud.

Siiani on Adenauer-Hrushevi kokkuleppe alusel alates 1958. a. üm-marguselt 18.000 saksa kodanikku Venemaalt või okupeeritud aladelt naas-

nud. Veel 10.000 saksa kodanikku, kes on esitanud oma palved üle Moskva saksa saatkonna, ootavad paiguti juba aastaid repatrieerumist, nende hulgas ka paljud Eesti. Aastate järgi regis-trööri repatriante: 1958 — üle 4300, 1959 — 5900, 1960 — 3500, 1961 — 440, 1962 — peaaegu 1000, 1963 — ainult 250.

Viimasel ajal saabub Venemaalt vaid 2—3 inimest nädalas Lääne-Sak-samaale. Ehkki Bonnis (ja seega ka Moskva saksa saatkonnas) on teada kõikide nende saksa kodanike tüp-sed personaalandmed ja aadressid, kes taotlevad repatrieerimist, jääb mulje, et sovjetid kavatsevad enamikku neist jätta oma haardesse. Eriti ilmekuna tundub asjaolu, et just need saksa ko-danikud, kes olid mõistetud seal pik-emaks ajaks sunn tööle (partisanite-gevuse või poliitilise vastasuse pärast) on juba aastate eest vabastatud ning läände saadetud, nagu eestlastele tun-tud leitnandid Olaf Tammark ja Erik Heine-Need, kes ikka veel N. Liidu veeteerivad, on enamikus „puhtad lehed“.

Läti laevastiku saatus

„Baltische Briefe“ (nr. 3, märts 1964) veergudel selgitab „M. G.“ Läti sõja-laevastiku saatust, mis venelaste poolt samuti üle võeti kui Eesti oma ja „Balti punalipulise“ riivi lülitati.

Läti sõjalaevastiku lipulaevaks oli „Virsaitis“, 1917.a. saksa sõjalaevasti-kule chitatud miiniotsija M 68, mis samal aastal oli vajunud Riia lahte, lät-laste poolt aga tõstetud ja remonditud. Läti laevastiku koosseisu kuulusid veel Prantsusmaal chitatud miiniotsijad „Iesturs“ ja „Imanta“ ning — samuti Prantsusmaal chitatud — allveelaevad „Ronis“ ja „Spidola“. Veel kuulusid Läti sõjalaevastiku koosseisu tendrilae-v „Artilerists“, jäälõhkujad „Krishianis Valdemars“ ja „Lacpleis“ ning moot-mislaev „Hidrigrafs“.

Kui puhkes sõda Saksamaaga, siis olid end. Läti allveelaevad Liibavi sadamas ja punane väejuhatus uputas nad sakslaste kätte jäämise kartusel!

Hiljuti kergitas okupantide lätikeelne leht „Cina“ eesriide kolme Läti miiniot-sija saatuse eest. Nii oleval „Virsaitis“ („punalipulises“ kui traaler nr. 207) seis-nud sõja ajal konvoeerimise teenistuses ja pärast olevat ta aidanud mineriida Irbeni väina. Alates novembrist 1941 sooritanud „Virsaitis“ vahiteenistust Soome lahes ning oleval uputanud ühe saksa allveelaeva ning maandumis-paadi. Hiljem oleval end. Läti lipulaev aidanud Leningradi kaitseda ning up-nunud ise miini otsa.

See teade omab seepärast erilise huvi, kuna Weyer'i laevastikkude käsiraamat aastal 1953 toob end. Virsaitise ni-meliselt veel punalaevastiku koosseisu kuuluvana ära.

„Viestursi“ kohta teab „Cina“ paja-

tada, et see oleval kui traaler nr. 208 teinud kogu viimase maailmasõja „fa-shistide“ vastu kaasa ja elanud sõja üle. „Imanta“ oleval jooksanud konvoee-rimise teenistuses Irbeni väinas miinile ja uppunud. „Punalipulises“ oleval ta kui traaler nr. 299.

Ülanimetatud laevastikkude käsiraamat „Weyer“ nimelal end. Krishjans Valdemars'i vene troslaevalde all ning „Hidrigrafsi“ kui erilaeva nimega „Gidrogaf“. Väike jäälõhkujat „Lacpleis“ uputati 22. juunil 1941 Kuressaarest ida pool 3. saksa kiirpaatide lootliti suurtükitulega.

Läti merejõudude ülemaks oli Vaba-dussõjast alates ja kuni 1938. aastani admiral krahv A. Keyserling, VR I/3. Admiral suri Frankfurts aastal 1951.

Kõik ülanimetatud Läti sõjalaevasti-ku laevad on korduvalt käinud Eesti sadamates, küll ametlikel külaskäiku-del, küll eraviisil.

KOLHOOSI ESIMEHEL „POLE AEGA“

V. Auväärti nimeline isik, kes kooserdab ringi okupeeritud Eesti saartel ja kirjutab näägutusi kohalike inimeste kohta väidab, et Muhu kolhoosi parteimehest esimehel Arno April ei ole-val kunagi aega. Ei ole aega kursusi juhatada, lüpsjate-karjatallatatega nõu-pidamis korraldada jne. Kui kolhoosni-kud tahtsid sõita tutvuma teiste kolhoosidega, ütles Arno April: „Autodel pole aega!“ Kuid samal ajal oleval aasta jooksul pooled autojuhtidest kaotanud juhiload — tähendab, autojuhtidel pidi aega jätkuma liiklusnääraste rikkumi-seks, kirjutab V. Auväärt.